

Dokumentation av seminariet

Skogen och turismen

Umeå 15 maj 2002



POPULÄRVETENSKAPLIGA SERIEN

Innehåll

Lisa Hörnsten, ETOUR Skogsturismens möjligheter	3
Lisa Hörnsten, ETOUR Framgångsrik skogsturism kräver anpassning ..	4
Dieter K. Müller, Umeå Universitet Hur kan turismen bidra till regional utveckling	5
Donald Eriksson, Aurora Borealis Adventures Skogsupplevelse - ett minne för livet	6
Lisa Hörnsten, ETOUR & Föreningen Skogen Forskningsprojekt om skogen och turismen	6
Bo-Göran Karlsson, Sveaskog Skogsbolag skapar kommersiell naturturism ...	7
Peter Lugnegård, Almi Lättare välja resmål med ekoturismmärkning .	7
Clas Fries, SLU Vilket skogslandskap behöver turismen?	8
Berit Gärtner, Turistdelegationen Skriften Skogen och turismen - inspiration för skogsturistföretag	9
Jan-Erik Blomqvist, Skogsvårdsstyrelsen i Pajala Skog till nytta för alla	9
Lennart Rudqvist, Skogsstyrelsen Skogen - en resurs för turismen	9
Anna F. Strömbäck, LRF Bönderna får nya uppdrag	10
Göte Ekström, Turistdelegationen Hur stöttar myndigheterna turismen?	10
Diskussion - Vad är unikt med skogen?	11

Skogsturismens möjligheter

Skog täcker en stor del av Sveriges yta. På många vis är skogen viktig för oss. När vi vistas i skogen upplever vi stillhet och harmoni, men också utmaning och aktivitet. Från skogen får vi både bär, svamp och virke. Skogsbruket ger arbetstillfällen och inkomster. Men den harmoniska miljön skogen erbjuder kan också användas för att producera turistiska upplevelser som även de ger inkomster och arbetstillfällen.

Genom att ordna en seminariedag vill ETOUR, Sveriges Lantbruksuniversitet, Skogsstyrelsen, Turistdelegationen och Föreningen Skogen visa olika möjligheter med skogsturism. Under dagen berättade turistföretagare om sin verksamhet, forskare om dagens kunskaper och myndigheter/organisationer om hur de arbetar med skogsturism.

Denna skrift är en dokumentation av seminariet som hölls i Umeå maj 2002.

Lisa Hörnsten
Programledare ETOUR

Ansvarig utgivare
Peter Fredman (peter.fredman@etour.se)

Redaktör, skribent, grafisk produktion
Christina Frimodig (christina.frimodig@etour.se)

Foto
Östersundsposten

Grafisk produktion omslag
Know IT Openeye AB, Östersund

Repro
ÖviksRepro AB, Örnsköldsvik

Tryck
Ågrens Tryckeri AB, Örnsköldsvik

Framgångsrik skogsturism kräver anpassning

- Vår skog är full av möjligheter, bara vi ser dem. En av möjligheterna är skogsturism, menar Lisa Hörnsten, forskare på turismforskningsinstitutet ETOUR.

I Sverige har vi fram tills idag haft inställningen att skogen ska vara tillgänglig för alla och att det dessutom ska vara gratis att vistas där. Samtidigt börjar vi se att turism kan generera inkomster och arbetstillfällen också i skogen.

Lisa inleder med att förklara begreppen friluftsliv, turism, naturturism och turistnäring. Friluftsliv är när vi vistas i naturen för dess naturupplevelser, för rekreation eller motion. Turism är när vi reser minst tio mil och övernattar minst en natt. Naturturism är den form av turism där naturen är en förutsättning för verksamheten. Turistnäringen är den näring vars företag har en stor del av sin omsättning via turismen.

Lisa Hörnsten menar att naturturismen kan se olika ut. Det kan vara allt från stugbyar som lockar genom natursköna omgivningar till mer exploaterade former som ex vis Ishotellet i Jukkasjärvi. Ishotellet bygger sin verksamhet på naturen, men har förädlat den i hög grad.

Börja med utländska turister

- Eftersom vi svenskar är ovana vid att betala för naturbesök kan det vara svårt för nya naturturistföretag att starta sin verksamhet på en hemmamarknad. Det kan därför vara lämpligt att börja med utländska turister, de är mer vana att betala för denna typ av turism, berättar Lisa.

- För att lyckas måste vi förstå hur resebranschen fungerar. Jämfört med virkesproduktionen är skillnaderna stora.

En av fyra utländska besökare i Sverige anger den svenska naturen och naturattraktioner som tungt vägande skäl för att resa till Sverige. Vi svenskar upplever också den svenska naturen som fantastisk.

Men det finns en paradox här, för svenskarna har svårt att tro att den svenska skogen har några kvaliteter för utländska besökare. Lisa menar att detta beror på våra olika kulturella bakgrunder. Vi svenskar måste lära oss hur andra ser på vår natur för bli duktiga på naturturism.

Tyskarna väljer skogen

Den kulturella skillnaden visar sig i flera olika forskningsstudier. I Rogenområdet där det finns både kalfjäll och skog visar det sig att svenskarna söker sig till kalfjället medan tyskarna däremot väljer att vistas i skogslandskapet. Ekonomiskt spenderar tyskarna också 50 procent mer än svenskarna under sitt besök och stannar längre tid i området.

- Med bra affärsidéer skulle man kunna få dessa besökare att betala mycket mer under sin vistelse, samtidigt som de blir nöjda med resan, menar Lisa.

Störs av civilisationen

I en annan studie genomförd av ETOUR framkommer att vildmarksupplevelsen är viktig och att naturen ska vara opåverkad av människan.

- Tyskarna störs mer än svenskarna av en påminnelse av civilisationen, ex vis om en helikopter landar i närheten.

Bekväm turism

Däremot accepterar tyskarna hårdare styrning under sitt besök i naturområden, ex vis avstängda områden, tältning förbjuden osv. Samtidigt är tyskarna mer bekväma. De vill kunna köra bil in i naturområdet och gå dagsturer från husbilen.

- Detta rimmar dåligt med vår svenska föreställning av vildmarken, säger Lisa, men det är turisternas behov, inte våra egna, som vi ska tillfredsställa om vi vill skapa en framgångsrik skogsturism.

Hur kan turismen bidra till regional utveckling?

- **Turismutveckling är som ett mantra. Om man säger att "turismutveckling är bra" tillräckligt många gånger tror man till sist att det är sant, börjar Dieter K. Müller forskare vid Umeå Universitet sitt anförande. Det finns ingen kommun i Sverige som inte jobbar med turism, det gäller ju att skaffa arbetstillfällen.**

Det saknas dock bevis för att turismutveckling är bra och det är svårt att få en helhetsbild. Bara för att turismen fungerar bra på ett ställe behöver den inte få en positiv utveckling på andra platser.

- Vi har ingen tillgänglig statistik över turismens roll för den regionala utvecklingen på grund av att det inte finns något bra sätt att mäta detta på, menar Dieter.

Längtan till glesbygden

Att turismen ska bidra till positiv utveckling i glesbygd uppkom egentligen i och med utvecklingen av turismen kring Medelhavet. Samtidigt diskuterade en tysk forskare om "Pleasure Periphery". Han menade att eftersom produktionen kommer att bli alltmer centrerad till storstäderna kommer folk att längta till periferin, glesbygden.

- Men hela Norrland kommer aldrig att leva på turismen. Marknaden är för långt bort, säger Dieter.

Ett problem i den regionala utvecklingen är läckage. Ett exempel är när Sälenstjärnan eller Strömma Kanalbolag investerar i fjällområdena. Eftersom kapitalet följer sina ägare får regionen enbart en del i vinsten, däremot kan investeringen vara positiv för det enskilda företaget.

Dieter menar att det är viktigt att lokalbefolkningen i området får komma till tals. Hur vill de utveckla turismen?

Ekonomisk utveckling

Vad menar vi då egentligen med utveckling? I dagsläget handlar det mest om ekonomisk utveckling, men Dieter vill visa på de icke-materiella värdena.

- För många turistföretag i glesbygd handlar utveckling om att ha en inkomst och att styra över sitt eget öde. Syftet är inte alltid att bli rik utan att ha en möjlighet att bo kvar i området.

Utveckling över tiden

Ett sätt att mäta turistisk utveckling är att titta på hur många som arbetar inom turismen.

- Människor inom turismen är viktiga eftersom det är de som har möjlighet att utveckla turismen.

Forskaren Bruno Jansson har studerat turistisk utveckling på detta sätt. Han har tittat på förändring i antalet anställda inom turismen. Då kan man se hur turismen har utvecklats över tiden.

Dieter avslutar med att uppmana till mer forskning om hur turismen kan bidra till regional utveckling, där man sätter individen i centrum. Då blir det lättare att svara på frågan om hur turismen kan bidra till regional utveckling.

Skogsupplevelse - ett minne för livet

- **Fjäll och alper finns i flera av Europas länder, men skogslandskap med snö och chansen att stöta på ren, kungsörn eller tjäder kan få länder erbjuda. Detta är vår stryka, berättar Donald Eriksson som driver företaget Aurora Borealis Adventures.**

Aurora Borealis betyder norrsken och det utnyttjar Donald.

- De utländska gästerna vill gärna se norrsken. Vi kommer att erbjuda norrskensgaranti på våra långturer. Man kan förstås aldrig garantera att få se norrsken, men det är ovanligt att vi inte ser norrsken under våra långturer. Dessutom kan jag höja priset om jag jobbar så här.

Svenska och utländska gäster

Företaget har funnits sedan 1992 och affärsidén är att erbjuda kunderna ett minne för livet i det storslagna skogslandskapet. Vildmarkscampen i Ekorrsle är basen för verksamheten, men företaget jobbar över hela Västerbotten.

Målgruppen är såväl svenska som utländska gäster. De flesta kommer från Europa, men övriga världen finns också representerad.

- De flesta söker sig till oss på grund av tystnaden, närheten till den storslagna naturen och den orörda älvens fina vatten. Fördelen i vårt område är att det är så obefolkat. Vi stöter nästan aldrig på folk.

Komforten behöver inte vara hög för gästerna.

- De går gärna 300 meter för att hämta vatten, säger Donald.

Seriös näring

Hur kan då Aurora Borealis och andra äventyrsföretag utvecklas? Donald menar att det gäller att övertyga politikerna i kommunen om att upplevelseturismen faktiskt är en seriös näring. Då är det ju viktigt att företagen också visar seriositet och långsiktighet. Det tar ca fem år att bli accepterad på marknaden, framförallt hos de utländska arrangörerna.

Kvalitetsmärkningen "Naturens bästa" som Ekoturismföreningen, Almi m fl har arbetat fram är ett sätt att visa seriositet.

- Märkningen kommer att betyda mycket för företagen och samtidigt bli en sporre för andra företag. Jag tycker att man kan jämföra "Naturens bästa" med restaurangernas "Guide Michelin".

Nödändigt samarbete

Att samarbeta med andra företag, med lokalbefolkning och organisationer i området ser Donald som en nödvändighet.

Sveaskogs satsning på skogsturism är han lite orolig inför.

- Kommer Sveaskog med sitt starka kapital att konkurrera ut andra mindre aktörer eller kommer man att samarbeta med dessa, undrar Donald.

LISA HÖRNSTEN

ETOUR & FÖRENINGEN SKOGEN

Forskningsprojekt om skogen och turismen

- **Föreningen Skogen är en ideell förening som jobbar för skogens alla värden; ekonomiska, sociala och miljömässiga, berättar forskaren Lisa Hörnsten vid ETOUR.**

Föreningen Skogen har initierat ett forskningsprojekt där de tillsammans med turismforskningsinstitutet ETOUR ska studera hur man kan använda resursen skog för turism. En frågeställning är hur turistföretagandet påverkas av vem som äger marken. Är det lättare att verka inom turismen om man äger skogsmarken eller påverkar traditionen att tänka i skogsbrukstermer negativt?

Ett annat syfte är att skapa en idébank för hur man kan arbeta med skogsturism. Markägare och turistföretag har visat ett stort intresse av att samverka i detta forskningsprojekt.

Skogsbolag skapar kommersiell naturturism

Sveaskog, som tidigare enbart jobbat med skogsbruk, breddar nu sin verksamhet och satsar på naturturism. - Svenska folket har en stark koppling till skogen och utländska gäster är intresserade av våra stora, svenska skogar. Det ska vi utnyttja och därför vill Sveaskog utveckla jakt-, fiske- och naturturism, berättar Bo-Göran Karlsson på Sveaskog.

Sveaskog arbetar på två fronter när det gäller naturturism. Dels skapar de lönsamma turistprodukter, dels upplåter de jakt- och fiskearronden. Naturturism är fortfarande ett litet verksamhetsområde för Sveaskog, men det är viktigt för bolaget att utveckla affärer som kompletterar skogsbruket.

- Vår satsning på naturturism kommer att stärka Sveaskogs profil, image och identitet, menar Bo-Göran.

Samarbete med lokala turistentreprenörer

Hur går då Sveaskog rent praktiskt tillväga? Sveaskog samarbetar med lokala turistentreprenörer, ex vis naturguider, aktivitetsbolag och boendeanläggning i att utveckla turistprodukter. Bolaget arbetar aktivt för att skapa bra produkter, processen avslutas med en utbildning för de lokala turistentreprenörerna. Sveaskog ägnar sig därefter åt att paketera och sälja turistprodukterna medan turistentreprenörerna ägnar sig åt att ta emot turisterna.

- Vi bidrar till att höja kvalitén för turisterna och för turistföretagen.

Det stora svenska skogsbolaget bedriver alltså naturturism genom små, lokala turistentreprenörer. Detta innebär att en hel del av intäkterna går tillbaka till entreprenören och dess omgivning.

Lönsam satsning på naturturism

Tanken är att naturaktiviteterna ska öka människors intresse för jakt, fiske och natur. Samtidigt poängterar Bo-Göran att Sveaskog har för avsikt att få satsningen lönsam, då är försäljning en viktig del.

- För att klara av detta bygger vi upp en försäljningsorganisation med branschkompetens som ska bearbeta i första hand den svenska marknaden men på sikt även den utländska. Dessutom har vi vår www-portal där vi kan kommunicera med intresserade turister, berättar Bo-Göran.

Lättare välja resmål med ekoturismmärkning

Sverige är en av de första länderna i världen som har skapat en kvalitetsmärkning för upplevelseturism. Ekoturismföreningen, Almi, Hälsingetur och Sveriges Rese- och Turistråd har tillsammans skapat märkningen "Naturens bästa".

- Märkningen "Naturens bästa" är ett sätt för turistföretag att säkra kvaliteten på sin produkt och samtidigt verka för naturens bästa, berättar Peter Lugnegård på Almi.

Peter menar att märkningen bidrar till att göra det lättare för företagen att sälja sitt kvalitetsarbete. Men det underlättar också för turisterna att välja resmål.

- Nu kan turistföretagen marknadsföra sig med märkningen "Naturens bästa". Det innebär att turisterna kan vara säkra på att om de väljer ett resmål som är miljömärkt så väljer de ett resmål som bidrar till naturskydd och som erbjuder en bra turistprodukt.

Vilka krav ställs då på företagen för att uppnå märkningen Naturens bästa? Peter berättar att det är en rad krav som ska uppfyllas. Några av dem är att gynna den lokala ekonomin, att miljöanpassa hela verksamheten, att aktivt bidra till natur- och kulturskydd samt att satsa på upptäckarglädje, kunskap och respekt.

Vilket skogslandskap behöver turismen?

- Skogsturistföretag vill erbjuda genuina naturupplevelser, där ingår äldre skog och gamla träd. Hyggen och ungskogar har turistföretagen liten glädje av. Känslan av vildmark och stillhet är viktig, berättar Clas Fries, forskare på SLU.

Clas har tillsammans med Daniel Cluer genomfört en forskningsstudie som handlar om hur skogslandskapet ska se ut för att vara lämpligt för turism.

Skogsbruket största hotet

- Ett problem för turistföretagen är att de oftast inte har något inflytande över hur skogsmarken används, säger Clas.

Ett enskilt turistföretag kan inte äga så mycket mark att det täcker det stora behov av arealer som företaget har behov av. Ett skogsturistföretag använder aktivt mellan 1 000 och 10 000 ha skogsmark, men är också beroende av att marken de ser på sina turer är oförstörd.

- Detta innebär att det krävs kraftiga eftergifter från skogsbruket om företagen ska fortsätta utan störningar. Här har vi en konflikt eftersom det alltid är lönsamt att avverka äldre skog. Det skulle bli ett betydande ekonomiskt avbräck om markägaren inte får avverka gammal skog, menar Clas.

Skogsbruket är alltså det område som är det största hotet mot skogsturismen. Men även slitage eller skador på skogen liksom skoteråkande stör företagens gäster.

Räddade skogen

Clas Fries berättar om ett skogsturismföretag - Iter Laponicum - som ingick i hans studie. Företaget håller till i Solberg, två mil sydost om Nattavara. Det drivs av ett tyskt par och inriktar sig helt på tyska turister.

- Här började mitt engagemang redan för tre-fyra år sedan. Jag blev kontaktad av ägarna som berättade att dåvarande Assi Domän lämnat in en avverkningsanmälan på ett 50-100 ha stort skogsområde på

Solbergets sluttning. Området används ofta av Iter Laponicum för aktiviteter. Efter en diskussion backade Assi Domän och skogen står fortfarande kvar.

För Iter Laponicum är den gamla skogen viktig. Skogsbruket är det största hotet mot deras verksamhet och de anser att även avlägsna skotrars motorljud stör vildmarkskänslan. Gästerna uppskattar att färdas genom Muddus tillsammans med tama renar som drar slädar på vintern och används för klövjning på sommaren. Företaget använder 1 300 ha mark intensivt. Det mesta av denna areal är viktig, menar ägarna, och om skogen skulle avverkas i detta område kan marken inte utan vidare ersättas av marker längre bort.

- Turistföretag som det här kan antagligen generera fler jobb än dagens skogsbruk gör. Så frågan är om det, från samhällets utgångspunkt, är bättre med skogsturism än skogsbruk, funderar Clas.

Skriften Skogen och turismen – inspiration för skogsturistföretag

Sverige förknippas med skogen, inte minst av utländska besökare och skogen utgör en viktig del av Sveriges miljöprofil. Därför menar Turistdelegationen och Skogsstyrelsen att det är viktigt att arbeta med turismutveckling inom området. De har producerat en skrift som beskriver faktorer som styr och driver turismen, skogsvården och skogsbruket och ger på så sätt en bild av framgångsfaktorer för skogsturismen.

Syftet med skriften är att öka det ekonomiska utbytet och sysselsättningen från skogen genom turismen. Tanken är att denna informations- och idéskrift ska ge intresserade en bild av skogsturismen. Den berör småföretagarnas och myndigheternas roller och såväl positiva som negativa aspekter presenteras tillsammans med exempel från verksamhet som bedrivs inom området idag.

Skriften går att beställa på www.tourist.se och kostar 70 kr.

JAN-ERIK BLOMQVIST

SKOGSVÅRDSSTYRELSEN, PAJALA

Skog till nytta för alla

- I Palolaki har vi rustat upp en rengärdesplats från 1700-talet. Här finns en torvkåta, ett övergivet björnide, information om renskötsel och skogsbruk. Detta lockar besökare, berättar Jan-Erik Blomqvist, skogsvårdsstyrelsen i Pajala.

I anslutning till rengärdet finns en tio kilometer lång skog-, natur- och kulturslinga som är skyltad med beskrivningar om skogsbruket. Slingan följer en gammal cykelstig som byggdes på 30-talet för skogsbruket.

- Fördelarna med detta område är att det passar alla kategorier av besökare; hembygdsföreningar, skolor, turister och ortsbor, menar Jan-Erik.

Nackdelen är att området ännu inte utnyttjas tillräckligt kommersiellt.

- Skogsvårdsstyrelsen har en viktig uppgift att via de så kallade gröna jobben skapa infrastruktur i form av snöskoterleder, vandringsleder, informationsslingor och på så sätt bädda för skogsturism. Det är däremot turistföretagens uppgift att paketera, prissätta och sälja produkterna, säger Jan-Erik.

Skogen - en resurs för turismen

- Skogsstyrelsen satsar på att framhålla skogens sociala värden genom att föra fram skogsmiljön som en grund för naturturismen. Skriften "Skogen och turismen" är en del av denna satsning, säger Lennart Rudqvist på Skogsstyrelsen.

Rekreation i skogen kan ske dels på allemansrättsliga grunder, dels på kommersiell grund. I detta sammanhang pratar Lennart om den kommersiella grunden för utnyttjande av skogen. Det gäller att få folk att stanna och aktivera sig i skoglig miljö. Stannar folk uppstår snart behov av att äta, fika, sova eller behov i form av redskap och utrustning till exempel fiskekort, ved, en kanot, en snöskoter, häst, MTB-cykel, karta, svamp- eller fågelböcker, kikare, lupp, eller en guide till äventyret i form av någon som berättar kolarhistorier eller kan förevisa nyckelbiotoper.

Upplevelse och affärsmöjlighet

- Här kan den driftige entreprenören, kanske markägaren, bidra till att höja värdet av upplevelsen för besökaren. Samtidigt kan det vara en affärsmöjlighet som bidrar till en breddad inkomstbas för markägaren eller entreprenören, säger Lennart.

Tillsammans med en vikande sysselsättning i jord/skogsbruk kan en sådan möjlighet förbättra förutsättningarna att bo kvar och verka i sin hembygd.

Stöd till potentiella entreprenörer

Den som vill starta en verksamhet i turistbranschen måste dock veta noga vad han ger sig in på. Att kunna företagsekonomi och språk är nödvändigt för en turistentreprenör.

En hel del stöd går att utverka från bland annat EUs strukturfonder. Både Mål 1-programmet i norra Sverige och Miljö- och landsbygdsprogrammet (LBU) i övriga landet ger möjligheter till ekonomiska bidrag för främjande av särskilt småskalig turism på gårds- och bynivå. Här kan man vända sig till respektive länsstyrelse för mer information.

- Målet för Skogsstyrelsen arbete är att skapa en situation där alla tjänar på att mångbruka skogen, såväl skogsbrukaren som turistentreprenören/skogsägaren och turisten.

Bönderna får nya uppdrag

LRF startar ett nytt dotterbolag som ska jobba med turism med koppling till jord, skog och vatten.

- Dotterbolaget ska erbjuda tjänster till företag och organisationer som arbetar med turism, berättar Anna F. Strömbäck på LRF.

När det inte längre behövs så mycket personal inom jordbruket frigörs resurser för andra verksamheter. Jordbruket i Sverige satsar också alltmer på mångfald, vilket gör att bönderna får nya uppdrag. LRF har en längre tid drivit "Bo-på-lantgård" som är en form av turism, men nu vill man alltså bredda sig och skapa ett dotterbolag som ska arbeta med konsulttjänster och service inom landsbygdsturism.

- Det finns ett stort intresse för turism bland bönderna inom LRF, säger Anna F. Strömbäck.

Hjälp att utveckla turism

Tanken är att bolaget ska hjälpa bönderna att skapa lönsamhet för landsbygdsbaserad turism. Bönderna kan få hjälp inom marknadsföring, produktutveckling, rådgivning och administration.

För att utröna vad svenska folket anser om turism i landsbygd har LRF genomfört en marknadsundersökning. 500 svenskar blev intervjuade och frågor ställdes om intressen, boendeanternativ, boendemiljö, atmosfär, standard, service och hur turisterna vill resa på semestern.

Lantlig atmosfär passar turister

Det visar sig att 25 procent av svenska folket vill bo i en bondgårds-/lantgårdsmiljö på sin semester och att 46 procent vill ha en lugn atmosfär. 24 procent menar också att en lantlig atmosfär passar dem på semestern.

- Flera av resultaten stämmer väl överens med LRFs tankar om turism i landsbygd, menar Anna.

Vill du veta mer om resultaten av marknadsundersökningen går det bra att vända sig till Anna F. Strömbäck för mer information. E-post anna.f.stromback@lrf.se, telefon 0920-23 77 33

Hur stöttar myndigheterna turismen?

- Turismen har inte varit erkänd som näring under en lång tid, vi har inte fått erkännande för det vi gör. Genom Framtidsgruppen har Näringsdepartementet och turistnäringen skapat "Framtidsprogrammet för utveckling av svensk turism", berättar Göte Ekström, direktör på Turistdelegationen.

100-tals människor i turistnäringen var involverade i en arbetsprocess som resulterade i Framtidsprogrammet. Programmet beskriver hur Sverige kan utvecklas som turistdestination.

I Framtidsprogrammet har man valt att satsa på tre affärsområden:

- A. Affärsturism med fokus på möten
- B. Evenemang med fokus på stora och internationella
- C. Privatresande med fokus på tydliga produkter

- Skogsturism är ett exempel på privatresande och det gäller att skapa tydliga produkter och varumärken. Det kan gälla såväl att uppleva naturen och skogen som att nyttja den för aktiviteter, t ex jakt, fiske eller ridning, menar Göte.

Vad gör då myndigheterna för skogen och turismen? Det finns många myndigheter som jobbar med frågan på olika sätt.

- Turistdelegationens roll är att samordna alla dessa myndigheter och organisationer. Det finns mycket att mobiliseras kring, menar Göte.

Här är några exempel på myndigheter och deras uppgifter:

- | | |
|-------------------------|---|
| - Turistdelegationen | Samordnar och koordinerar |
| - Turistrådet | Marknadsföring, marknadskunskap |
| - Skogsstyrelsen | Resurser, skogsvårdslagen |
| - Naturvårdsverket | Nationalparker, naturreservat, friluftsliv naturvårdsstiftelser |
| - Riksantikvarieämbetet | Kulturarv i skogen |
| - NUTEK/ALMI | Företagsutveckling, regionalpolitik |
| - Länsstyrelserna | Företagsutveckling, regionalpolitik, naturvård, kulturmiljövård |
| - Jordbruksverket | Landsbygdsutveckling |
| - Glesbygdsverket | EU stöd genom Leaderprogrammet |
| - Fiskeriverket | Utvecklingsfrågor, fisketurism |

Vad är unikt med skogen?

Seminarieriet "Skogen och turismen" avslutades med en diskussion som kom att behandla flera ämnen; lokal förankring, störande skoteråkning, allemansrätten och vad som är unikt med skogen.

Bernt-Erik Nordenström, Sorsele kommun, undrar hur skogsturistföretag jobbar med lokal förankring.

Jan-Erik Blomqvist, Skogsvårdsstyrelsen i Norrbotten, menar att det gäller att informera och förankra. Konflikter i närmiljön finns, men det går att lösa konflikterna om man på ett tidigt stadium förankrar sin verksamhet hos lokalbefolkning och myndigheter.

Donald Eriksson, Aurora Borealis Adventures, håller med.

- Lokalbefolkningen är en av de viktigaste marknadsföringskanalerna. Har du inte lokalbefolkningen med dig är det svårt att genomföra din verksamhet. Vi brukar varje år bjuda lokal-befolkningen på fika eller mat och informera om vad som händer i företaget och om våra framtidsplaner.

Skoteråkandet stör minimalt

Lennart Rudqvist, Skogsvårdsstyrelsen, funderar över att tystnaden är så viktig för skogsturistföretagen.

- Hur hanterar ni ljudet från skoteråkandet?

Donald Eriksson som bland annat kör hundspann på skoterlederna menar att de inte störs så mycket av skoteråkandet. Skoteråkandet kommer inte igång förrän till påsk och under värvintern kör de flesta skoter bara på helgerna. De flesta av företagets gäster kommer under veckorna. Donalds företag köper ledkort till skoterlederna och betalar på så sätt för sin användning.

- Det är oftast inga problem med skoteråkandet i naturen. Problemen är runt omkring samhället där ungdomar buskör, berättar Jan-Erik Blomqvist.

Unik skog och guider

Mats Wiklund, Skogsvårdsstyrelsen i Dalarna-Gävleborg, efterlyser information om vad som är unikt med skogen. Detta är viktigt för marknadsföringen av skogsturismen, menar han.

- Kanske kan guider göra skogen unik?

Pontus Bylund pekar på de guideutbildningar som finns i Sverige.

- Det är en stor upplevelse för turisterna att vistas i den svenska skogen. Det behöver inte vara svårt att

visa upp det vi har, ett harspår kan vara väldigt exotiskt för en utländsk gäst. Men vi måste skapa upplevelser av färden, säger Östen Eriksson som har ett jakt- och fiskeföretag i Strömsund.

- I dagsläget är naturturismen inte väl utbyggd. Vi måste jobba mer med detta, menar Mats Wiklund.

Häv allemansrätten för utlänningar

Donald Eriksson kastade fram en kontroversiell idé.

- Häv allemansrätten för utlänningar och kräv att de ska ha en guide med sig vid besöket i skogen.

Bernt-Erik Nordenström menar att allemansrätten ändå kommer att försvinna inom ett antal år, eftersom EU-rätten är starkare än svensk rätt.

Lisa Hörnsten flikar in att nyttjandet av allemansrätten i praktiken skiljer sig i olika delar av landet. Risken att man i Norrlands inland förbjuder tillträde till marken är liten, det är helt enkelt ingen trängsel där.

- Runt de större städer däremot kan man redan idag se att allemansrätten inte fungerar som man vill tro att den gör. Det förekommer att markägare försöker stänga besökare ute, exempelvis genom varningsskyltar typ "jakt pågår" som kan sitta uppe halvårsvis. Samtidigt är det viktigt att inse att det kan vara väldigt mycket besök som markägarna måste tåla utan någon ersättning, besök som orsakar slitage, nedskräpning och andra störningar.

- I många fall äger dock samhället marken runt tätorterna vilket minskar problemen men även på den marken förekommer inskränkningar såsom tältnings- och eldningsförbud, berättar Lisa

Lisa Hörnsten fyller i att markägarna i södra Sverige får mycket slitage på sina marken på grund av turister. - Blir det större tryck i södra Sverige är det svårt att tro att allemansrätten kommer att vara kvar framöver.

Clas Fries på SLU funderar över forskningsfrågor i samband med skogsturism.

- Vår studie skulle behöva följas av mer forskning. Det skulle vara värdefullt med kunskap om hur olika kategorier turister ser på olika typer av skogslandskap, inklusive faktorer som topografi, tillgång på vatten, olika årstider, påverkan av skogsbruk, etc. Idag finns ingen som arbetar med detta.



ETOUR är ett forskningsinstitut som utvecklar kunskap om turism och resande. ETOUR har tre huvuduppgifter; att forska om turism, att analysera statistik om turism och att sprida forskningsresultaten till turistnäringen. Forskningen fokuserar på turistdestinationen och dess nätverk.

ETOUR, 831 25 Östersund
Tel 063-19 58 00. Fax 063-19 58 10
E-post info@etour.se Webbplats www.etour.se



Sveriges Lantbruksuniversitet ska utveckla kunskapen om de biologiska naturresurserna och människans hållbara nyttjande av dessa. Detta sker genom utbildning, forskning, fortlöpande miljöanalys och information. SLU har fem ansvarsområden; mat, djur, skog, land och stad.

Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för skogsskötsel, 901 83 Umeå
Tel 090-786 50 00. Fax 090-786 76 69.
E-post registrator@slu.se Webbplats www.slu.se



Skogsstyrelsen

Skogsvårdsorganisationen består av Skogsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelserna och är den statliga myndighet som har till uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett bra och miljörätt sätt enligt de riktlinjer som beslutats av riksdag och regering. Skogsstyrelsen är centralmyndighet med huvuduppgift att leda, samordna och följa upp verksamheten i hela organisationen.

Skogsstyrelsen, 551 83 Jönköping
Tel 036-15 56 00. Fax 036-16 61 70.
E-post skogsstyrelsen@svo.se Webbplats www.svo.se

TURISTDELEGATIONEN
Swedish Tourist Authority

Turistdelegationen är en statlig myndighet för strategier, statistik och samordning inom svensk turism.

Turistdelegationen, Box 860, 101 37 Stockholm
Besöksadress: Vasagatan 44
Tel 08-545 154 60. Fax 08-545 154 69
E-post kansli@tourist.se Webbplats www.tourist.se



Föreningen Skogen är en ideell, obunden medlemsorganisation som arbetar för att utveckla och öka skogens ekonomiska, ekologiska och sociala värden. Föreningen har drygt 8 000 medlemmar. Bland dessa finns skogsägare, tjänstemän och entreprenörer inom skogssektorn samt människor med allmänt skogsintresse. Föreningen har funnits sedan 1883.

Föreningen Skogen, Box 1159, 111 81 Stockholm
Tel 08-412 15 00. Fax 08-412 15 15
E-post info@forestry.se Webbplats www.forestry.se